

- Aquest exercici consisteix a redactar un tema transversal (que pot incloure diverses etapes històriques) i amb una extensió limitada. Es proposen dos enunciats o preguntes (a/b) i cal respondre'n només un.
- Es valora fonamentalment l'**exposició raonada** i coherent dels descriptors emprats. Com a l'exercici 2, en aquest cas també les respostes han de **centrar-se en la tasca demanada**, estar ben estructurades i estar organitzades de manera eficaç. El nivell de coneixements demostrat sobre els temes ha de ser correcte. S'ha de manifestar una comprensió adequada del context històric i cal que el discurs sigui coherent i apropiat. "Més raonar i menys anar al detall" (resposta correctors Selectivitat)

COM CONTESTEU AQUESTA PREGUNTA? QUÈ ENS DEMANEN?

- **Descripció i explicació dels continguts (1 punt)**
- **Raonament i valoració de canvis o continuïtats (1 punt)**
- **Breu conclusió o balanç general (0,5 punts)**

ESTRUCTURA DE LA RESPOSTA

- Recomanem una **estructura senzilla** i funcional: introducció, desenvolupament de la resposta i conclusió.

INTRODUCCIÓ (0,5)

➔ Correspon, en part, a la "descripció i explicació dels continguts" (1 punt)

- Relacioneu el tema amb el gran concepte històric
- Situo la problemàtica
 - L'afirmació és certa?
 - Hi ha contradicció?

DESENVOLUPAMENT (1,5)

➔ Correspon a una part de "descripció i explicació de continguts" (1 punt) i a l'apartat "raonament i valoració dels canvis o continuïtats" (1 punt)

- Justifico el tema amb aportacions relacionades amb el context històric o fets històrics que s'hi relacionen
- Aportació de coneixements

CONCLUSIÓ (0,5)

➔ Correspon al "Balanç general" (0,5 punts)

- Relaciono la frase de l'enunciat i en valoro la validesa segons les aportacions que he fet en el desenvolupament.

- Cal tenir en compte que la **conclusió** no és únicament un resum de les idees exposades. Podeu partir d'un resum però cal fer una reflexió transversal argumentada.

DESCRIPTORS D'UN GLOSSARI

- El fil conductor de la resposta s'ha de correspondre amb algun dels **descriptors del glossari** (darrere). Cal que lligueu "els titulars" del descriptor al context històric que se us demana. Exemple:

➔ *Feu una relació on comenteu i relacioneu les principals fites en la conquesta dels drets socials i laborals a Espanya, atenent a les singularitats de cada etapa històrica.* (G4)

Resposta: Cal valorar que Espanya fou un model tardà d'extensió dels drets socials i laborals. L'impuls reformista assolí una primera fita a través del paquet de lleis promulgades durant el règim de la Restauració (caldrà esmentar-ne algunes d'elles, encara que produïssin un relatiu resultat). La jornada laboral de 8 hores s'aconseguí gràcies a la **vaga de la Canadenca**. Serà durant la Segona República quan es despenalitzarà la vaga, s'obtindran les vacances pagades i la protecció constitucional del treball (1 punt). Per contra, el franquisme representà una profunda regressió. Calgué esperar als primers anys de la transició democràtica per veure un primer i incipient estat del benestar amb la consolidació del sistema de la Seguretat Social (1 punt). Breu conclusió o balanç general (0,5 punts)

1. LIBERALISME I DEMOCRÀCIA. CLIENTELISME I CORRUPCIÓ

Cal distingir liberalisme de democràcia. Els estats liberals construïts al llarg del segle XIX van adoptar diverses característiques, entre les quals hi ha el fet de tenir constitucions, la divisió de poders, la concepció del ciutadà i el concepte de nació. En concret, aquest descriptor convida a reflexionar sobre el fet que un dels elements conflictius del procés de democratització va ser el de l'ampliació del sufragi i la persistència del caciquisme i la corrupció electoral. Al mateix temps, cal estar amatents als trets principals, les continuïtats o les grans diferències de les diverses constitucions (1876, 1931 i 1978), com també la legislació política definitiva del règim franquista. Finalment, cal introduir el 2 protagonisme actiu de la ciutadania en el canvi històric i en l'adveniment de la democràcia, i no només a través de les grans biografies, com ara en el procés de transició accelerat a partir de la mort de Franco, o en la proclamació de la República el 1931.

2. CANVI ECONÒMIC I SOCIAL a ESPANYA I CATALUNYA

El vapor i «el retorn a l'aigua». La segona revolució industrial. Les diferències de població activa entre Catalunya i Espanya i els respectius efectes socials i polítics. El canvi econòmic i social durant el franquisme: misèria, autarquia i desenvolupisme. Canvi demogràfic i moviments migratoris.

3. REVOLUCIÓ I REVOLUCIONARIS

Conflicte social i obrerisme Capitalisme i societat de classes. La revolució en l'anarquisme i en el socialisme marxista: la divisió entre opressors i oprimits, o entre burgesos i proletaris. Com fer la revolució? La presa de l'Estat o la seva destrucció. Sindicats d'ofici i sindicats d'indústria. Principals organitzacions obreristes (partits i sindicats) a Catalunya i a Espanya. Les col·lectivitats durant la Guerra Civil.

4. CONQUESTA DELS DRETS SOCIALS I ESTAT DEL BENESTAR INCIPIENT

Espanya, un model tardà d'extensió dels drets socials i laborals: la legalització dels sindicats, la comissió de reformes socials, les lleis sobre accidents de treball i jubilació. L'Institut Nacional de Previsió. La jornada laboral de 8 hores i la vaga de La Canadenca. Les lleis sobre les cases barates. El reformisme a la Segona República: la setmana anual retribuïda, la protecció del treball a la Constitució, la despenalització de la vaga del delictes de sedició. La Llei de contractes de conreu. El franquisme i l'endarreriment en la consolidació d'un estat del benestar modern. El Fuero del Trabajo, la criminalització de la vaga, la pèrdua de la negociació col·lectiva i la Llei de bases de la Seguretat Social. La Transició: els Pactes de la Moncloa i el sistema de la Seguretat Social, les reformes socials del primer govern socialista.

5. MILITARISME

El protagonisme militar per mitjà de cops d'estat i de la repressió de la dissidència política i social, bé sostenint les restes de l'imperi o en les noves empreses africanes. El paper dels cabdills «salvadors de la pàtria» (Miguel Primo de Rivera i Francisco Franco). El «soroll de sabres» durant la transició a la democràcia (23-F) o la mateixa clàusula de la Constitució del 1978, que continuà situant l'exèrcit com a garant de la unitat d'Espanya (article 8).

6. CONTRAREVOLUCIÓ: CORPORATIVISME, DEMOCRÀCIA ORGÀNICA I FEIXISME

El primer corporativisme social a la dictadura de Miguel Primo de Rivera. El franquisme: feixisme, corporativisme polític i social i «democràcia orgànica». Les principals institucions polítiques i socials del nou estat franquista.

7. VIOLÈNCIA POLÍTICA I SOCIAL (EN TEMPS DE PAU I EN TEMPS DE GUERRA)

Els atemptats anarquistes i la seva repressió a finals del segle XIX. Els anys del pistolisme (1919-1923). La violència política i social asimètrica, entre ambdós bàndols durant la Guerra Civil, a la rereguarda catalana i a la resta d'espais en conflicte. La continuïtat de la repressió institucionalitzada durant el franquisme. La violència política durant la Transició (la governamental i la terrorista).

8. ESGLÉSIA I PODER. CLERICALISME I ANTICLERICALISME

Els models de relació entre Església i Estat: la confessionalitat de l'Estat (Constitució del 1876), el reformisme (Llei del cademat), l'anticlericalisme del moviment obrer i del Partit Radical, la protesta popular (la dimensió religiosa, però també política i social, de la Setmana Tràgica catalana). Les reformes de la Segona República i la dinàmica clericalisme/anticlericalisme. La Guerra Civil com a croada. El nacionalcatolicisme franquista i l'Església com a pilars del règim. Les dissidències eclesiàstiques internes i el Concili Vaticà II. El caràcter aconfessional de l'Espanya actual.

9. EL PAPER DE LA DONA

La ideologia de la domesticitat i de la masculinitat: l'àngel de la llar o «la perfecta casada», i «l'home que guanya el pa». La dona a la fàbrica. La participació de la dona en la protesta social i en els partits i els sindicats del primer terç de segle XX. Els debats entorn del vot de la dona i les reformes durant la Segona República. El profund retrocés franquista i la repressió específica. La nova obtenció de drets (permís marital, adulteri, divorci, despenalització de l'avortament) i l'articulat de la Constitució del 1978.

10. CENTRALISME, CATALANISME I EXPERIÈNCIES D'AUTOGOVERN

La pèrdua de l'imperi i la crisi de la identitat nacional espanyola. Les dues ànimes del catalanisme: la republicana federal i liberal i la conservadora i catòlica. L'hegemonia de la Lliga Regionalista (Solidaritat Catalana) i la crisi del 1918-1923. La Mancomunitat com a laboratori polític. La repressió de les cultures no castellanes que culminà amb la dictadura de Primo de Rivera. El republicanisme nacionalista i l'hegemonia d'ERC el 1931. Un sistema de partits diferenciat. Proclamació de la República catalana, establiment de la Generalitat i aprovació de l'Estatut d'Autonomia. La llarga nit de la dictadura franquista: l'exili polític i cultural, la liquidació de les institucions i la persecució del catalanisme i de la cultura catalana. A la transició postfranquista, el restabliment provisional de la Generalitat —anterior a la Constitució del 1978—, l'aprovació de l'estatut de Sau i el reconeixement constitucional a l'autonomia de les nacionalitats i les regions.